

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1987/33

KARAR NO : 1987/37

ÖZET: Sıkıyönetimin kaldırılması
rumunda, hakkında muvakkat tatil
rarı verilen davanın 1402 sayılı
nun 23. maddesi uyarınca adli yar,
yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Haydar Eğilmez

O L A Y : Sanıklar Haydar Eğilmez, Mahmut Eğilmez ve Sırrı Süreyya Önd

in 30.3.1979 günü duvarlara kırmızı boya ile sol içerikli sloganlar yazdıkları ve y
lan soruşturmada, sanıklara ait evde boya kutuları ve bahçede de üzerinde aynı slogan
lar yazılı bezler bulunduğu ve böylece sanıkların komünizm propagandası yaptıkları il
ri sürülerek tecziyeleri istemi ile, Adıyaman C. Savcılığı'nın 4.4.1979 gün, 366/23 s
lı iddianamesi ile, haklarında kamu davası açılmıştır.

Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi; 8.5.1979 gününde, 1979/91-78 sayı ile; sanıkl
ra atılı suçun sıkıyönetim ilânına neden olan olaylardan olduğu gerekçesiyle görevsiz
lik kararı vermiştir.

Adana Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi; 15.2.1983 gününde,
esas 1982/15, karar 1983/47 sayı ile; sanıklardan Mahmut Eğilmez ile Sırrı Süreyya Ö
der'in beraatlerine ve halen yurt dışında firarda bulunan ve yakalanamayan sanık Hay
dar Eğilmez hakkındaki dosyanın tefrikine karar vermiştir.

Sanık Haydar Eğilmez hakkındaki tefrik edilen dava dosyası Adana Sıkıyönetim
Komutanlığı 1 Nolu Askeri Mahkemesi'nin 1983/87 esas sayısına kaydedilmiş ve aramalara
rağmen bulunamayan bu sanık hakkında adı geçen mahkeme 20.8.1985 tarihinde duruşma
nın tatiline karar vermiştir.

Adana'da sıkıyönetimin 19.11.1985 günü kaldırılması üzerine dosya Diyarbakır
Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne intikal etmiş ve Diyarbakır Sıkıyönetim
1 Nolu Askeri Mahkemesi; 29.9.1986 gününde, 1986/144-195 sayı ile; sanık hakkındaki da
vanın kendi mahkemesinde görülen davalarla bağlantılı bulunmadığı gerekçesiyle görevsiz
lik kararı vererek dava dosyasını Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermiştir.

Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi; 2.2.1987 gün, 1986/211, 1987/4 sayı ile; Diyar
bakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin görevsizlik kararı ile Adıyaman Ağır
Ceza Mahkemesi'nin evvelce verdiği görevsizlik kararları arasında oluşan görev uyumsuz
luğunun çözülmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Dosya, Ankara C. Savcılığının 2.3.1987 gün, 6955 sayılı yazısı ile Uyuşmazlık
Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

..../.....

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda, Y. İsmet Ayer, Mebrure Gözdemir, A. Maşhar Akman, Necati Karakış, Ergun Argon ve M.Vahap Özaslan'ın katılmaları ile yaptığı, 9.3.1987 günlü toplantıda, geçici raportör Hakim İsmet Köker'in raporu ile dosyadaki belgeler; okunduktan, toplantıya Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Bekir Mavioğlu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Caner Seben'in Adli Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sanığa atılı suç, Adıyaman ilini de kapsamına alarak 26.4.1979 günü ilân olunan sıkıyönetimden önceki üç ayın içerisinde, 30.3.1979 günü işlenmiştir.

Olay yerinde açıklandığı üzere sanık hakkında Adıyaman C. Savcılığınca açılan ve Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararı ile Adana Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi'ne gönderilen dava da sınığın yakalanamaması nedeniyle, 20.8.1985 gününde, duruşmanın tatiline karar verilmiş olup, sanık yakalanamadan, suçun işlendiği ve davanın görüldüğü Adıyaman ve Adana illerinde sıkıyönetim uygulaması 19.11.1985 gününden başlayarak kaldırılmıştır. Bunun üzerine dosya sıkıyönetim askerî savcılığınca 23.12.1985 günlü, 1983/87-87 mah-bek-1. sayılı yazısı ile Diyarbakır Sıkıyön tim Komutanlığı Askerî Savcılığı'na gönderilmiştir.

Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Nolu Askerî Mahkemesi de, 1402 sayılı Kanununun 23. maddesine göre ve aynı Kanununun 13/b. maddesindeki bağlantı koşulu da gerçekleşmediğinden görevsizlik kararı vermiştir.

Böylece, sanık Haydar Eğilmez hakkında her iki mahkemenin kesinleşen görevsizlik kararları arasında olumsuz bir görev uyuşmazlığı doğmuştur.

Suçun işlendiği bölgede sıkıyönetimin kaldırılması nedeniyle görevli yargı yerinin tesbiti için öncelikle 1402 sayılı Kanunun sıkıyönetimin kaldırılması durumunda sıkıyönetim askerî mahkemelerinin görevi ve yetkisini düzenleyen 23. maddesinin gözönünde tutulması ve bu maddenin aynı Kanununun 13/b. maddesi ile birlikte incelenmesi gerekir.

Sözü edilen 23. maddede aynen "sıkıyönetimin kaldırılması durumunda, sıkıyönetim askerî mahkemelerinde görülmekte olan davalar sonuçlandırılincaya kadar bu mahkemelerin görev ve yetkileri devam eder..... kamu davası açılmamış dosyalar ile duruşmanın tatiline karar verilen davalar durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili merciiilere gönderilir." denilmektedir. Bu maddenin 1. ve 3. fıkraları birarada değerlendirildiğinde, kanun koyucu tarafından sıkıyönetim askerî mahkemelerinde görülmekte olan davaların sıkıyönetimin kaldırılması durumunda da aynı mahkemelerce görülmek üzere sonuçlandırılmasının istendiği, ancak sıkıyönetimin kaldırılış tarihinden önce kamu davası açılmamış dosyalar ile haklarında duruşmanın tatiline karar verilen davaların du-

rumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre görevli ve yetkili yargı merciilerine gönderilmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Sıkıyönetim askeri mahkemelerine gerek iddianame ile gerekse adli ceza yargı-lama merciilerinin verdiği görevsizlik kararları ile açılan kamu davalarında, sanıkla-rın yakalanamaması nedeni ile duruşmanın tatili kararı verilmesi, bu durumun devamı süre-since o davayı görülmekte olan bir dava olmaktan çıkarmaktadır. Ayrıca, sıkıyönetim uygu-lamasının bir bölgede kaldırılması, Sıkıyönetim Kanununun 23. maddesi uyarınca bu gibi davaların durumlarına, niteliklerine göre görevli ve yetkili yargı merciine gönderilmesi gereğini de beraberinde getirmektedir. Sıkıyönetim askeri mahkemesine açılmış olup, duruş-manın tatili kararı verilmiş davalar bakımından bu mahkemelerin göreve devam etmesinin kanun koyucunun amacına ters düştüğü konusunda kuşkuya yer bulunmamaktadır. Çünkü, sıkıyöne-timin yurtda aşamalı olarak kaldırılması olağanüstü durumun da ortadan kalktığını göster-mekte, olağan düzenin gereklerinin geri gelmesi halinde ise yalnızca derdest davaları sonuçlandırmak üzere göreve devam eden sıkıyönetim askeri mahkemelerinin kuruluşunun "duruşmanın tatiline" kararı verilen davalar nedeni ile devam ettirmekte ne toplumsal ne de hukuksal bir yarar olmadığı açıkça görülmektedir.

Esasen 23. maddenin son fıkrasındaki hüküm kanun koyucunun amacının da bu doğ-rultuda olduğunu göstermektedir. Bu durumda, davanın 1402 sayılı Kanunun 23. maddesi uya-rınca adli yargı yerinde görülmesi gerektiği açıktır. Bu itibarla davanın Adana Sıkıyö-netim Askeri Mahkemesinde görülmesi mümkün değildir.

Ancak, suçun işlendiği bölgede sıkıyönetimin 19.11.1985 gününden başlayarak kal-dırılması üzerine, Adana Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nce hakkında duruşmanın tatili kararı verilmiş bulunan ve sıkıyönetimin devam ettiği bölgedeki Diyarbakır Sıkıyö-netim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne gönderilen davaya konu suçun anılan mahkeme açısın-dan sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş bir suç olarak değerlendirilmesi gerekeceğinden kısaca bu mahkemenin görev alanı üzerinde de durulmalıdır.

Bilindiği gibi sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen suçlarda sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevi, 1402 sayılı Kanunun 13. maddesinin (b) bendinde düzenlenmiştir. Buna göre sıkıyönetim bölgesi dışında işlenen bir suça anılan mahkemelerde bakılabilmesi bu suçun sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan herhangi bir dava ile ortak ve genel amaç içerisinde ve Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 4.5.1981 günlü, 1/1 sayılı ilke kararında öngörüldüğü biçimde organik ve örgütsel bağlantılı olarak işlenme-sine ve bağlantının varlığının dosyadaki somut belge ve bulgularla kanıtlanması koşuluna bağlıdır.

Oysa, incelenen dosya içeriğinden sanığa atılı suçun Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde görülmekte olan davalarla ortak genel amaç bağlantısı içerisinde işlendiğini gösteren bunun organik ve örgütsel yönünü belirleyen hiçbir somut kanıt dosyada rastlanmamıştır. Bu durumda davanın, 1402 sayılı Kanununun 13/b. maddesindeki koşul da gerçekleşmediğinden davanın, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde de görülmesi mümkün değildir.

Bu nedenlerle davanın Adli Yargı yerinde görülmesi ve Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının sanık Haydar Eğilmez'e ilişkin kısmının kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Adli Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle, Adıyaman Ağır Ceza Mahkemesi'nin 8.5.1979 günlü, 1979/91-78 sayılı görevsizlik kararının sanıklardan Haydar Eğilmez'e ilişkin kısmının kaldırılmasına, 9.3.1987 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

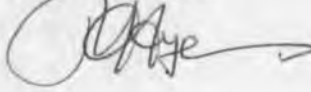
Başkan

Servet Tüzün,

Üye

Y. İsmet Ayer

Üye

Mebrure Özdemir

Üye

A. Mazhar Akman

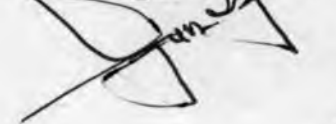
Üye

Necati Karakış

Üye

Ergun Arsoy

Üye

A. Vahap Özasan

